

**P
R
O
G
R
A
M
A
S**

**Curso
Ponte
ao
Grao**

2024-2025

ÍNDICE

1º Cuadrimestre

Páx

-
- **Teorías e Modelos de Intervención en T.S. (Obrigatoria).....4**
  - **Xestión de Organizacións (Obrigatoria).....13**
  - **Mediación e Xestión do Conflito en T.S. (Optativa).....21**
  - **TS, Procesos Migratorios e Diversidade Cultural (Op.).....29**

2º Cuadrimestre

Páx

-
- **Historia dos Sistemas de Benestar (Formación Básica).....39**
  - **Investigación e Diagnose en T.S. (Obrigatoria).....47**
  - **Política Social e Traballo Social (Obrigatoria).....54**
  - **Traballo Fin de Grao (Obrigatoria).....62**

1º Cuadrimestre

Grao en Traballo Social

Teorías e Modelos de Intervención en Traballo Social

2024/2025

DOCENTE: Ana Isabel Souto Gómez

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:
Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender criticamente as diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas en Traballo Social.
- Ser capaz de analizar a natureza das relacións entre profesionais e usuarios, e as potencialidades e dificultades que as marcan, tendo en conta os aspectos relativos ao xénero e á diversidade cultural.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para diferentes ámbitos de atención.
- Coñecer os modos de implicar aos usuarios dos servizos de Traballo Social para incrementar os seus recursos, a súa capacidade e o seu poder para influir nos factores que afectan ás súas vidas.

Contido

- Tema 1. Introducción aos modelos de intervención en Traballo Social.
- Tema 2. Modelos psicodinámicos (psicosocial, funcional e solución de problemas).
- Tema 3. Modelo de modificación da conduta.
- Tema 4. Modelo cognitivista.
- Tema 5. Modelo de intervención en crise.
- Tema 6. Modelo centrado na tarefa.
- Tema 7. Modelo humanista-existencial.
- Tema 8. Modelo crítico-radical
- Tema 9. Modelo de xestión de casos.
- Tema 10. Modelo de redes.
- Tema 11. Modelo sistémico.
- Tema 12. Modelo de atención centrada na persoa.
- Tema 13. Perspectiva ecosocial.

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA:

Viscarret, J. J. (2007). *Modelos y métodos de intervención en Trabajo Social*. Alianza Editorial.

Ademáis será tida en conta como bibliografía básica a correspondente con artigos e novas de actualidade que serán colgadas na web da materia en cada tema

COMPLEMENTARIA:

Arricivita, A. L. (2013). *Manual para trabajadores sociales y otros profesionales de la ayuda*. Psicosocial y emergencias.

Escartín, M. J. (1992). *Manual de Trabajo Social: Modelos de práctica profesional*. Aguaclara.

Fernández, J. M. (1999). *Manual práctico de apoyo psicológico en situaciones de emergencia*. Grupo editorial universitario.

Fernández García, T. (Coord.). (2009). *Fundamentos del Trabajo Social*. Alianza Editorial.

Fernández García, T. e Ponce de León, L. (2012). *Trabajo Social individualizado: Metodología de intervención*. Ediciones Académicas.

Fernández-Riquelme, S. (2015). *Teoría de la intervención social: Fundamentos y modelos para el Trabajo Social*. Diego Marín.

Howe, D. (1999). *Dando sentido a la práctica*. Maristán.

Lascorz, A. (1995). Modelos de intervención en Trabajo Social. *Área Social*, 1, 125-135.

Navarro, C. J. (Coord.). (2004). *Intervención metodológica en Trabajo Social: Estrategias de intervención y contexto en Trabajo social*. Libros Certeza.

Payne, M. (1995). *Teorías contemporáneas de Trabajo Social: Una introducción crítica*. Paidós.

Pra, M. (2000). *Modelos teóricos del Trabajo Social*. Lumen-Humanitas.

Ranquet, du M. (1996). *Los modelos en Trabajo Social: Intervención con personas y familias*. Siglo XXI.

Robles, J. I. e Medina, J.L. (2002). *Intervención psicológica en catástrofes*. Síntesis.

Turner, F. J. (2011). *Social work treatment: Inerlocking theoretical approaches*. Oxford University Press.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

a) Competencias xerais:

1. Posuir e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento en este campo.
2. Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.
3. Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe nel ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

b) Competencias específicas:

1. Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias.
2. Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.
3. Ter capacidade para planificar, implementar, revisar e avaliar a práctica do Traballo Social con persoas, familias, grupos, organizacións, comunidades e con outros profesionais.
4. Adquirir habilidades para interactuar con personas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

c) Competencias transversais:

1. Capacidade de análise y síntese.
2. Capacidade de comunicación oral e escrita.
3. Capacidade de razoamento crítico.
4. Capacidade de aprendizaxe autónomo.
5. Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

Preténdese que o alumnado, individual ou de forma grupal, desenvolva actividades de participación activa como: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de instrumentos e técnicas, administración en práctica de habilidades e destrezas nos supostos prácticos entre outras funcións.

A docencia nas clases expositivas terá a finalidade de explicar os fundamentos básicos dos contidos, co obxecto de instruír ao alumnado na adquisición de destrezas, habilidades e ferramentas para achegar á práctica de rigor e calidade. Nestas clases o alumnado tamén realizará actividades prácticas.

A docencia nas clases interactivas estará destinada a darlle protagonismo ao desenvolvemento das actividades propostas para o alumnado, as cales poderán ser realizadas de forma individual e/ou grupal. Para a execución das devanditas actividades será necesario que o alumnado participe activamente. A aprendizaxe estará centrado nas prácticas reflexivas co obxectivo de conseguir as destrezas necesarias para comprender a práctica e a toma de decisións.

As titorías da materia terán como finalidade a información, orientación e asesoramento ao alumnado para a adquisición de habilidades e destrezas co obxectivo de formular un pensamento crítico.

As titorías de grupo reducido estarán dedicadas a fomentar o traballo autónomo, para iso analizarase e supervisarse o traballo nas tarefas encomendadas pola profesora.

Ao longo desta materia, o alumnado debe ademais de lograr o desenvolvemento de competencias e aptitudes para a análise de teorías e modelos desde o punto de vista do Traballo Social, producir reflexións únicas, facilitando poder levar a cabo un traballo en equipo e/ou individual onde as súas

decisións deberán estar xustificadas polos conceptos centrais da materia.

Como aula virtual, para o desenvolvemento da docencia emprégase a web propia do centro, na que cada materia ten o seu espazo propio, ao cal o alumnado accede con clave.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realizarase tendo en cuenta os exames e a avaliación continua, desagregándose da seguinte forma:

1. A avaliación mediante exames e/ou probas escritas terá unha puntuación máxima de: 60%
2. Unha puntuación máxima de avaliación continua de: 40%

No contido da avaliación continua puntuaranse tarefas prácticas que se levarán a cabo tanto nas clases expositivas como nas clases interactivas. Na guía da materia que se entrega ao comenzo das clases, especifícase o desenvolvemento da docencia e as indicacións referentes ás tarefas de avaliación continua así como a puntuación de cada unha delas.

No caso que se realice un exame parcial ou varios exames parciais poderán presentarse tamén as persoas en modalidade de dispensa de asistencia. A cualificación final dos citados exames será a media das notas parciais obtidas, sempre que a cualificación mínima en cada un deles sexa Apta.

Será necesario que o alumnado obteña nos exames e/ou nas probas escritas unha cualificación mínima de Apto/a para poder sumar a puntuación da avaliación continua.

Poderanse producir cambios no sistema de avaliación da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado, e sempre que supoña unha mellora da aprendizaxe.

Referente ao sistema de control de asistencia será o establecido polo centro. O prazo e as causas polas que se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno dá USC do 25 de marzo de 2010).

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e téñanse xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora ou polo profesor.

Unha vez téñase confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumno ou a alumna ten que poñerse en contacto coa profesora ou o profesor para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Para o efecto, unha vez publicada a acta na que conste a xustificación da/ s falta/ s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles máximo para contactar coa profesora ou profesor.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua poderase conservar en cursos posteriores, non sendo aplicable no caso de que algunhas destas actividades sexan eliminadas e/ou incorporada algunha nova; neste caso deberase realizar para poder obter puntuación correspondente.

Por outra banda, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O alumnado que non supere a materia e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido á profesora ou ao profesor da materia (asouto@euts.es).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases, e teña concedida dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización das tarefas, prácticos ou traballos establecidos polo/a docente da materia, nun prazo de 5 días hábiles, desde a data de publicación da acta na que se reconece dita concesión a través do correo electrónico (asouto@euts.es) (ver tarefas por dispensa de asistencia na

web da materia da Escola Universitaria de Traballo Social).

Na Guía académica que se entrega ao comezo das clases, especificarase o contido e a puntuación correspondente a cada unha das tarefas, prácticos e traballos individuais e/ou grupais da avaliación continua.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para vos casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación ou recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dous estudantes e de revisión de cualificacións”.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposicións. 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos, prácticos, e para situar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder profundar nas parcelas de maior interese.

Observacións

Respecto á bibliografía recoméndase tamén consultar a que se presenta na Guía da materia e revisar periodicamente a páxina web da materia onde se subirá contido.

Do mesmo xeito, recoméndase ter cursadas as materias de: Fundamentos de Traballo Social, Historia de Traballo Social e Ética e Traballo Social.

Grao en Traballo Social

Xestión de Organizacións

2024/2025

DOCENTE: Xiana Vilas Castro

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os elementos do funcionamento das organizacións de servizos e a achega de diferentes enfoques á xestión, o liderado e a calidade nos servizos públicos e privados.
- Adquirir destrezas de xestión do traballo en equipo, de programación do traballo e colaboración interprofesional e interinstitucional.
- Ser capaz de participar na administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
- Adquirir capacidades de participación na xestión e dirección de institucións públicas e privadas de benestar social.
- Coñecer a responsabilidade social corporativa e as súas formas de aplicación e control da xestión de cambios nas organizacións.

Contido

- I. As organizacións como sistema: concepto, tipos, estruturas e clima.
- II. Planificación estratéxica: da análise á avaliación de resultados
- III. Dirección e habilidades directivas.
- IV. Xestión do cambio e das relacións interpersoais. O liderado.
- V. A xestión de persoas no eido social.
- VI. Emprender en Traballo Social: o exercicio libre da profesión.
- VII. Intelixencia emocional: satisfacción, realidades e estratexias de prevención do Burnout e a fatiga por compaixón.
- VIII. Fundraising ou crowdfunding social.
- IX. Responsabilidade Social Corporativa e Traballo Social.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Aguirre, A. A., Casillo, A. M. e Tous, D. (1999). *Administración de organizaciónes: Fundamentos y aplicaciones*. Pirámide.

http://www.solucionesong.org/ficheros/4e5c9a2122c98/Liderazgo_Orientad

Carreras, I., Iglesias, M. e Sureda, M. (2010). *Transformar con éxito las ONG: El liderazgo del cambio*. Esade.

http://itemsweb.esade.es/wi/research/iis/Liderazgo_Social/Transformar_c...

Carreras, I., Iglesias, M. e Sureda, M. (2011). *Liderazgo orientado a resultados en las ONG: Estrategia, sistemas de mediación y cuadros de mando*. Esade.

http://www.solucionesong.org/ficheros/4e5c9a2122c98/Liderazgo_Orientad

Cortés, C. (2010). *Claves para la gestión de personas en Entidades no Lucrativas*. Fundación Luis Vives.

Cortés, C. (Coord.). (2011). *Gestión de personas en la empresa social*. Grupo 5.

Costa, M. e López, E. (2002). *Los secretos de la dirección: Manual práctico para dirigir organizaciones y equipos*. Pirámide.

Coulshed, V. (1998). *La gestión del trabajo social*. Paidós.

Covey, S. R. (2011). *Los 7 Hábitos de la Gente Altamente Efectiva*. Booket.

Ena, B. e Delgado, S. (2012). *Recursos Humanos y Responsabilidad Social Corporativa*. Ediciones Paraninfo.

Laloux, F. (2016). *Reinventar las organizaciones*. Arpa.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Asís, A., Gross, D., Lillo, E. e Caro, A. (2005). *Manual de Ayuda para la Gestión de Entidades no Lucrativas*. Fundación Luis Vives.

http://www.pluralismoyconvivencia.es/upload/26/75/Manual_gestion.pdf

Bonache, J. e Cabrera, A. (Coords.). (2006). *Dirección de personas: Evidencias y perspectivas para el siglo XXI*. Prentice Hall.

Brafman, O. e Beckstrom, R. (2007). *La araña y la estrella de mar: la fuerza imparable de las organizaciones sin jefe*. Empresa Activa.

Cámara, L. (2005). *Planificación Estratégica: Guía para entidades sin ánimo de lucro que prestan servicios de inserción sociolaboral*.

CIDEAL.

Castiñeira, A. e Lozano, J. M. (2012). *El Poliedro del Liderazgo: Una aproximación a la problemática de los valores en el liderazgo*.

Libros de Cabecera.

Cortés, C. (2015). *Trabajar en el tercer sector: ¿qué perfiles buscan las ONG?* .

<http://www.compromisoempresarial.com/tercersector/ong/2015/09/trabaja>

Ferrando, M. e Granero, J. (2005). *Calidad total: modelo EFQM de excelencia*. Fundación Confemetal Editorial.

Gibson, J.L., Ivancevich, J.M., Donnelly, J.H. e Konopaske, R. (2003). *Organizaciones. Comportamiento, estructura, procesos*. McGraw Hill.

Ginebra, G. (2010). *Gestión de incompetentes. Un enfoque innovador de la gestión de personas*. Libros de Cabecera.

Hernández, A. (2005). *Introducción al ejercicio libre profesional y empresarial de los trabajadores sociales*. Certeza.

Hodge, B. J., Anthony, W. P. e Gales, L. M. (2003). *Teoría de la organización. Un enfoque estratégico*. Pearson Educación.

Segarra, O. (2010). *Liderazgo peregrino: Una guía práctica para liderar el cambio*. Libros de Cabecera.

Vernis, A., Iglesias, M., Sanz, B. e Saz, A. (2004). *Los retos en la*

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Saber aplicar os coñecementos definitorios do Traballo Social na actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.
- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.
- Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e cos colegas profesionais negociando o suministro de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas ao obxecto de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes.
- Identificar, minimizar e xestionar o risco cara un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguemento de accións para limitar o estrés e o risco.
- Desenvolver aptitudes para traballar de maneira eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de maneira construtiva os posibles desacordos existentes.
- Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de organización e planificación.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de toma de decisións.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.

- Capacidade de creatividade.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de liderazgo.
- Capacidade de iniciativa e espírito emprendedor.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combinará a docencia expositiva, interactiva e titoría en grupo reducido co traballo do alumnado fóra da aula, promovendo a aprendizaxe autónoma e significativa.

Preténdese que o alumnado participe activamente na construción do coñecemento a través do manexo da bibliografía e da resolución de casos aos que deberá aplicar destrezas de observación, análise e interpretación da información.

Como aula virtual, para o desenvolvemento da docencia emprégase a web propia do centro, na que cada materia ten o seu espacio propio, ao que o alumnado accede con chave.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realizarase tendo en conta os exames e a avaliación continua, desagregándose da seguinte forma:

1. A avaliación mediante exames e/ou probas escritas terá unha puntuación máxima de: 60%
2. Unha puntuación máxima de avaliación continua de: 40%

No contido da avaliación continua puntuaranse tarefas prácticas que se poidan realizar nas clases expositivas e nas clases interactivas, así como fóra da clase.

Na guía da materia que se entrega ao comezo das clases especificase o desenvolvemento da docencia, as indicacións e puntuacións referentes a cada exercicio así como a puntuación pola asistencia a clase.

O control da participación na avaliación continua pode realizarse mediante a entrega dos exercicios, tarefas prácticas ou tamén mediante rexistro de asistencia a clase.

Poderán realizarse probas eliminatorias da materia, no caso de non superalas ou non presentarse a elas avaliaranse os contidos correspondentes nas convocatorias finais de exames.

Será necesario que o alumnado obteña nos exames e/ou nas probas escritas unha cualificación mínima de Apto/a para poder sumar a puntuación da avaliación continua.

Poderanse producir cambios no sistema de avaliación da materia cando así sexa acordado entre a profesora ou o profesor e o alumnado, e sempre que supoña unha mellora da aprendizaxe.

Referente ao sistema de control de asistencia será o establecido polo centro. O prazo e as causas polas que se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e téñanse xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora ou polo profesor.

Unha vez téñase confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumno ou a alumna ten que poñerse en contacto coa profesora ou o profesor para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Para o efecto, unha vez publicada a acta na que conste a xustificación da/ s falta/ s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles máximo para contactar coa profesora ou o profesor.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua poderase conservar en cursos posteriores, non sendo aplicable no caso de que algunhas destas actividades sexan eliminadas e/ou incorporada algunha nova; neste caso deberase realizar para poder obter puntuación correspondente.

Por outra banda, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O alumnado que non supere a materia e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido á profesora ou ao profesor da materia durante o primer mes de clase.

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás

clases, e teña concedida dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización das tarefas, prácticos ou traballos establecidos polo/a docente da materia, nun prazo de 5 días hábiles, desde a data de publicación da acta na que se reconece dita concesión a través do correo electrónico (ver tarefas por dispensa de asistencia na web da materia da Escola Universitaria de Traballo Social).

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para vos casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación ou recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dous estudantes e de revisión de cualificacións”.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de materiais: 20 horas

Outras tarefas propostas: 4

Recomendacións para o estudo da materia

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese.

Observacións

Respecto á bibliografía recoméndase tamén consultar a que se presenta na Guía da materia, e revisar periodicamente a web da materia onde se subirán contidos.

Recoméndase ter cursadas as materias de Fundamentos de Economía; Fundamentos de Dereito; Servizos Sociais Comunitarios; e Servizos Sociais Especializados.

Grao en Traballo Social

Mediación e Xestión do Conflito en Traballo Social

2024/2025

DOCENTE: Diana Morela Escobar Arias

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con individuos, familias, grupos e comunidades para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Ser capaz de aplicar as estratexias de resolución de conflitos por medio da negociación e a mediación.
- Coñecer e ter adestramento nas habilidades e técnicas que permitan a xestión de conflitos a nivel interpersoal, grupal e intergrupalo.
- Ser capaz de utilizar claves verbais e non verbais para guiar a mediación.
- Ser capaz de establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención, e de aclarar e negociar a finalidade de tales contactos e os límites da súa implicación.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para a xestión e resolución de conflitos.

Contido

TEMA I: A mediación como alternativa para a resolución de conflictos: Concepto e marco de referencia. Mediación e traballo social.

TEMA II: O conflito: Elementos, proceso e xestión.

TEMA III: O proceso de mediación: secuencias, fases e técnicas. A figura da persoa mediadora. Rol e competencias profesionais.

TEMA IV: Marco xurídico e normativo da mediación.

TEMA V: A mediación e os ámbitos de aplicación.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

Alés, J. e Mata, J. D. (2016). *Manual práctico para Mediadores: El Ministerio de la Mediación. Cómo gestionar un conflicto desde sus cenizas*. Atelier.

Barona, S. (2011). *Mediación penal: Fundamentos, fines y régimen jurídico*. Tirant Lo Blanch.

Boqué, M. C. (2018). *La mediación va a la escuela*. Narcea.

Bouché, J. H. e Hidalgo, F. (2009). *Mediación Familiar* (Vol. I).

Dykinson, S.L.

Bouché, J. H. e Hidalgo, F. (2010). *Mediación Familiar* (Vol. III).

Dykinson, S.L.

Consejo General de Colegios Oficiales de Trabajo Social.

(2013). *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 30

Cornelius, H. e Faire, S. (1998). *Tú ganas yo gano: Cómo resolver conflictos creativamente*. Gaia ediciones.

Diego de, R. e Guillén, C. (2008). *Mediación: Procesos, tácticas y técnicas*. Pirámide.

Diez, F. e Tapia, G. (1999). *Herramientas para Trabajar en Mediación*. Paidós.

Fernández, S. (2009). *Teoría y práctica de la Mediación: La gestión alternativa de los conflictos sociales*. Editum.

Ferreirós, C. E., Sirvent, A., Simons, R. e Amante, C. (2011). *La mediación en el derecho penal de menores*. Dykinson, S.L.

García, F. J., Vaquer, A. V. e Gomis, C. (2010). *Intervención y mediación familiar*. Universitat Jaume I.

González Pillado, E. (2012). *Mediación con menores infractores en España y los países de su entorno*. Tirant lo Blanch.

Munduate, L. e Medina, F. J. (Coords). (2011). *Gestión del conflicto, negociación y mediación*. Pirámide.

Poyatos, A. (Coord.). (2003). *Mediación familiar y social en diferentes contextos*. Nau Llibres.

- Redorta, J. (2004). *Cómo analizar los conflictos: La tipología de conflictos como herramienta de mediación*. Paidós.
- Ripol-Millet, A. (2011). *Estrategias de mediación en asuntos familiares*. Cometa.
- Rodríguez García, C. (2015). *Manual de Mediación Civil y Mercantil: Construyendo diálogos para gestionar conflictos*. Universidad Internacional de la Rioja.
- Rodríguez Llamas, S. (2010). *La mediación familiar en España: Fundamento, concepto y modelos jurídicos*. Tirant Lo Blanch.
- Rondón, L. M. (2012). *Bases para la mediación familiar*. Tirant Lo Blanch.
- Six, J. F. (1997). *Dinámica de la Mediación*. Paidós.
- Soletto, H. (Dir.). (2013). *Mediación y resolución de conflictos: Técnicas y ámbitos*. Tecnos.
- Souto, E. (2012). *Mediación Familiar*. Dykinson.
- Suares, M. (1999). *La mediación: Conducción de disputas. Comunicación y técnicas*. Paidós.
- Suares, M. (2003). *Mediando en sistemas familiares*. Paidós.
- Tapia, G. e Diez, F. (1999). *Herramientas para trabajar en mediación*. Paidós.
- Whatling, T. (2013). *Mediación: Habilidades y estrategias. Guía práctica*. Narcea.
- Bibliografía complementaria
- Barranco, J. (2015). Claves y herramientas para la gestión positiva del conflicto interpersonal. En B. Cruz, J. Bembibre e J. Barranco (Coords.), *Herramientas para la reflexión de la práctica de la intervención social* (pp. 241-258). El genio maligno.
- Bernal, T. (1988). *La mediación familiar: Una solución a los conflictos de ruptura de pareja*. Colex
- Bolaños, I. (2000). *La construcción de un espacio operativo en mediación familiar*. Paidós.

Competencias

Competencias Xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento nese campo.

Competencias Específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.
- Diferenciar e actuar na resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza deste.
- Identificar, minimizar e xestionar o risco cara a un mesmo e aos colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco.
- Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración destes contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles desacordos existentes.
- Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando estes, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de resolución de problemas
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de adaptación a novas situacións.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas e titoría presencial en grupo reducido.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesorarase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de forma autónoma, o que supón un proceso de autoaprendizaxe.

Na titoría presencial en grupo reducido, dinamízase, oriéntase e supervísase o traballo autónomo do alumnado, ao tempo que permite facer o seguimento e orientación na realización de tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento individual e colectivo da docencia expositiva e interactiva.

Sistema de avaliación

A proba escrita e/ou exame terá un valor do 60% sobre a cualificación global e o peso da avaliación continua será do 40%.

É necesario acadar o apto no exame para poder sumar a puntuación da avaliación continua.

Na avaliación final terase en conta o desenvolvemento das

actividades do alumnado, individual ou grupalmente, en relación aos seguintes aspectos e coa puntuación máxima que a continuación se relaciona:

- Exame: 6 puntos. Se poderán realizar exames parciais.
- Asistencia ás clases interactivas nas que se traballará a discusión, reflexión e análise de casos ou supostos prácticos, realización de role-playing, análise e discusión de documentos e textos bibliográficos e a exposición, cando proceda, dos traballos na aula: 2 puntos
- Asistencia ás clases expositivas: 1 punto
- Trabajo grupal dos/as alumnos/as a realizar fora da aula: 0.8 puntos.
- A asistencia á titoría en grupo reducido (TGR): 0.2 puntos

O sistema de control de asistencia a clase é o establecido polo centro a tales efectos. O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización dos traballos escritos, a determinar entre o/a alumno/a e a profesora. Poderán producirse cambios no sistema de avaliación da materia, cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do/a alumno/a (total 99 Horas)

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 Horas.
- Exercicios: 15 Horas.
- Lectura de textos: 10 Horas.
- Elaboración e exposición de traballos bibliográficos: 20 Horas.
- Outras tarefas propostas a determinar pola profesora: 4 Horas.

Recomendacións para o estudo da materia

- Asistencia e participación nas clases interactivas e expositivas.
- Colaboración e posicionamento activo nas tarefas a realizar en grupo.
- Respecto á bibliografía recoméndase consultar a que se presenta na Guía da materia, dado que é mais completa que a que se inclúe neste programa pola limitación de espazo.

Observacións

Nos casos plaxio e uso indebido das tecnoloxías, e polo tanto da realización fraudulenta de exercicios ou probas, será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendimento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións.

Grao en Traballo Social

Traballo Social, Procesos Migratorios e Diversidade Cultural

2024/2025

DOCENTE: Leidi Viviana Moreno Parra

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Primeiro semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender de forma crítica os desequilibrios, desigualdades sociais e de poder, que xeran os mecanismos de discriminación e opresión derivados das relacións étnicas e culturais, incorporando os valores propios dunha cultura da paz e da democracia.
- Ser capaz de detectar os mecanismos de exclusión e discriminación no acceso das persoas migrantes á protección social e suscitar fórmulas para corrixilos.
- Coñecer e comprender as diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas con persoas migrantes.
- Coñecer o marco normativo de referencia dos procesos migratorios.
- Ser capaz de formular, implementar e avaliar programas sociais para persoas migrantes e coñecer o desempeño das funcións dos traballadores e traballadoras sociais na súa xestión.
- Ser capaz de aplicar estratexias de resolución de conflitos interculturais por medio da negociación e da mediación.

Contido

Tema I: Procesos migratorios.

Tema II: Políticas migratorias.

Tema III: Marco xurídico: Estranxeiría aplicada ao Traballo Social.

Tema IV: Intervención con persoas inmigrantes desde o Traballo Social.

Tema V: A práctica do traballo social intercultural: diversidade cultural, interculturalidad e mediación intercultural.

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA:

- Achotegui, J. (2020). *El Síndrome de Ulises: Contra la deshumanización de la migración*. Ned.
- Alonso, J.M. e Alemán, C. (2020). *El Sistema de Servicios Sociales. Nuevas tendencias en España*. Tirant lo Blanch.
- Bauman, Z. (2016). *Extraños llamando a la puerta*. Paidós.
- Essombra, M. A. (2012). *Inmigración e interculturalidad en la ciudad: principios ámbitos y condiciones para una acción comunitaria intercultural en perspectiva europea*. Graó.
- Fundación ANAFE-CITE. (2008). *La intervención social con poblaciones inmigradas: Manual para profesionales de Servicios Sociales*. <http://www.navarra.es/NR/rdonlyres/OC35C220-5BE4-45F0-8FA5-8BA5743EFF94...>
- Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social. *Boletín Oficial del Estado*, 10, sec. I, 1139 a 1150.
- Malagón, J. L. e Sarasola, J. L. (Coord.). (2005). *Manual de atención social al inmigrante*. Almuzara.
- Malgesini, G. e Giménez, C. (2000). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad* (2ª ed.). Catarata.
- Raya, E.E. (2006). La práctica del trabajo social con población inmigrante en España: responsabilidad ético-política, limitaciones de la perspectiva metodologicista y aportaciones de los modelos de intervención en medio pluriétnico. *Acciones e investigaciones sociales, Extra 1*(22), 85-105.
- Sánchez, J. e Franco, F. (2011). *Guía para Orientación Legal en Inmigración*. Lex Nova.
- Salazar, O. (2017). *Autonomía, género y diversidad: itinerarios feministas para una democracia intercultural*. Tirant lo Blanch.
- Sue, D. W. (2013). *La práctica del trabajo social multicultural*. Limusa.
- Vidal, F. e Charaf, M. (2011). *Los aeronautas: exclusión extrema e inmigración*. UNE.

COMPLEMENTARIA:

- Abarca, A. P., Alonso-Olea, B., La Cruz, J. M., Martín, I. e Vargas, M. (2011). *Inmigración y Extranjería: régimen jurídico básico* (5ª ed.). Codex.
- Accem. (2008). *Análisis de las Migraciones: España como "Emisor" y "Receptor de Inmigrantes"*. Accem.
- Achotegui, J. (2002). *La Depresión de los Inmigrantes: Una Perspectiva Transcultural*. Mayo.
- Castro, A. (2011). *Sos... Soy Inmigrante: el síndrome de Ulises*. Pirámide.
- Catala, M. (Coord.). (2009). *Miradas y Voces de la Inmigración*. Montesinos.

- Escarbajal, A. (2009). *Educadores, Trabajadores Sociales e Interculturalidad*. Dykinson.
- Escarbajal, A. (2010). *Interculturalidad, Mediación y Trabajo Colaborativo*. Narcea.
- Izquierdo, A. (2010). *Del suelo al arraigo: La inmigración en España durante la primera década del S. XXI*. Universidad de A Coruña.
- Izquierdo, A. e Wayne, A. C. (2012). *Política de Control Migratorio: Estudio Comparado de España y EE.UU.* Bellaterra.
- Livi, M. (2012). *Breve Historia de las Migraciones*. Alianza Editorial.
- Marchioni, M. e Morín, M. L. (2014). *El Proyecto de Intervención Comunitaria Intercultural (ICI): Una experiencia avanzada en el terreno comunitario*.
http://quadernsanimacio.net/ANTERIORES/veinte/index_hm_files/interver
- Nahir, S. (2016). *Refugiados frente a la catástrofe humanitaria: una solución real*. Crítica.
- Solanes, A. e Spina, La, E. (Coords.). (2014). *Políticas migratorias, Asilo y Derechos Humanos*. Tirant lo Blanch.
- Veronesi, S. (2019). *Salvar vidas en el mediterráneo. Un planfeto íntimo contra el racismo*. Anagrama.

Competencias

COMPETENCIAS XENÉRICAS:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o

traballo persoal. Preténdese que o alumnado, individual e/ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: traballo con textos e/ou datos, estudo de casos, aplicación de teorías, técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, análise de vídeos, entre outras.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma e colectiva.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual e/ou de forma grupal, desenvolva actividades de participación activa, como as sinaladas no primeiro parágrafo deste apartado.

Nas titorías presenciais en grupo reducido, dinamízase, orienta e supervísase o traballo autónomo do alumnado, á vez que permite facer un seguimento e orientación de tarefas e actividades de desenvolvemento individual e/ou colectivo da docencia expositiva e interactiva.

A través das titorías individuais asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas e, ademais, é un espazo de encontro no que se poden clarificar dúbidas, facer achegas, entre outros aspectos.

Preténdese que o alumnado, individual e colectivamente, participe de forma activa na construción de coñecementos. Para iso levaranse a cabo metodoloxías participativas. Estas descríbense como un proceso vivo, dinámico, que se desenvolve en interacción, para xerar reflexión compartida sobre o que se fai, se busca, aspira e desexa desde unha visión colectiva. Implican intercambio e relación integral entre a práctica e a teoría.

Implican un esforzo permanente e sistemático de análise, estudo, reflexión da realidade, dos proxectos e prácticas de intervención que se levan a cabo. Por tanto, implican recoller feitos, situacións, contidos, conceptos, valores, traballar coas emocións; así como coa realidade nos seus diversos aspectos, e/ou interpretacións. Para iso, levaranse a cabo actividades participativas (visuais, auditivas, corporais, vivenciais, de descubrimento individual e colectivo), vinculas ao contexto, a casos, experiencias, aplicando técnicas, destrezas, habilidades, entre outras. Ademais, combinarase o anterior co uso e análise de material audiovisual e bibliográfico.

Poderán producirse cambios na metodoloxía da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e

sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante avaliación continua e a superación de exames.

A avaliación mediante exames ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%. Na avaliación continua inclúese a puntuación pola realización de exercicios individuais, grupais, así como por asistencia a clases.

É necesario conseguir a puntuación mínima de apto no exame para poder sumar a puntuación obtida na avaliación continua.

Na guía da materia que se entrega ao comezo das clases especificase o desenvolvemento da docencia, o contido e puntuación correspondente a cada tarefa de avaliación continua.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua conservarase no curso posterior a non ser que algunhas destas actividades sexan eliminadas e/o incorporadas outras novas. Neste último caso deberán realizarse de novo para obter a puntuación correspondente. Por tanto, o alumnado que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe solicitalo a el/a docente da materia a través dun correo electrónico durante o primeiro mes de clase.

PERSOAS CON DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases, e teña concedida dispénsaa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización das tarefas, prácticos ou traballos establecidos polo/a docente da materia. Por tanto, o alumnado deberá poñerse en contacto a través do correo electrónico co/a docente nun prazo de 5 días hábiles, desde a data de publicación da acta na que na que figura a resolución favorable de dispénsaa de asistencia.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nos ensinos adaptados ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

No suposto de non asistencia a clases nas que se realizan tarefas puntuables e exista xustificación de asistencia pódense compensar coa elaboración de traballos e exercicios propostos polo/a docente.

Unha vez téñase confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumnado ten que poñerse en contacto co/a docente para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Para o efecto, unha vez publicada a acta na que conste a xustificación da/ s falta/ s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles máximo para contactar co/a docente través de correo electrónico.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumnado:

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.
- Exercicios: 15 horas.
- Lectura de textos: 10 horas.
- Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas.
- Outras tarefas propostas: 4 horas.
- TOTAL: 99 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para que o alumnado senta a maior vinculación cos contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nos aspectos de maior interese.

Observacións

Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico do alumnado e de

revisión de cualificacións.

Recoméndase ler a guía da materia que se facilita ao alumnado o primeiro día de clase, nela ampliáanse os contidos do programa, en canto a planificación, datas importantes, actividades, puntuacións de estas, pautas de entrega de traballos, bibliografía, entre outros aspectos.

2º Cuadrimestre

Grao en Traballo Social

Historia dos Sistemas de Benestar Social

2024/2025

DOCENTE: Xoán Carlos Bascuas Jardón

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable | 1ro curso (Si)

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender o obxecto e os mecanismos de actuación e xeitos de provisión dos Servizos Sociais no ámbito español e europeo, así como a estrutura xeral e a organización.

- Coñecer e comprender o obxecto e os mecanismos de actuación e xeitos de provisión dos subsistemas de benestar social (saúde, educación, garantía de ingresos, vivenda, etc.) no ámbito español e europeo, así como a súa estrutura xeral e a súa organización.

- Coñecer e comprender o obxecto e os mecanismos de actuación da cooperación ao desenvolvemento.

Contido

I.- Política social e sistemas de benestar no marco do desenvolvemento da actividade profesional de Traballo Social. O obxecto e os mecanismos de actuación e formas de provisión desde unha perspectiva histórica.

II.- Estrutura xeral e organización estatal en relación aos

sistemas de bienestar.

III.- Política social e Educación.

IV.- Política social e Sanidade.

V.- Política social e Vivenda.

VI.- Política social e Emprego.

VII.- Política social e Seguridade Social.

VIII.- Política social e Servizos Sociais.

IX.- Estructura dos sistemas de bienestar nunha perspectiva europea.

X.- A cooperación ao desenvolvemento e as Administracións Públicas.

Bibliografía básica e complementaria

.- Abellán, J. (2012). *Política. Conceptos políticos fundamentales*. Alianza.

.- Alemán, C. e Garcés, J. (Coord.). (1998). *Política Social*. McGraw-Hill.

.- Alemán, C. e Garcés, J. (1999). *Fundamentos de bienestar social*. Ed. Tirant lo Blanch.

..- Borrajo, E. (2011). *Introducción al derecho del trabajo*. Tecnos.

.- Colom, D. (2008). *El trabajo social sanitario*. Siglo XXI.

.- Fernández, T. e De la Fuente, Y.M^a. (Coords.). (2009). *Política social y Trabajo Social*. Alianza Editorial.

.- Martín, C. (2004). *El empleo en España. Su evolución desde 1996 a 2003 y los efectos de las reformas laborales*. Confederación Sindical de Comisiones Obreras.

.- Martorell, M. e Juliá, S. (2022). *Manual de Historia política y social de España (1808-2018)*. Alianza.

.- Mira-Perceval, M.T., De Alfonseti, N. e Giménez, V. (2007). *Servicios Sociales: estructura dinámica, políticas y estrategias en España y la Comunidad Valenciana*. Ed. Universidad de Alicante.

.- Montagut, T. (2000). *Política Social*. Editorial Ariel.

.- Navarro, V. (Coord.). (2004). *El Estado de Bienestar en España*. Tecnos.

.- Navarro, V. (2002). *Bienestar insuficiente, democracia incompleta*.

Anagrama.

.- Navarro, V. e Torres, J. (2013). *Lo que debes saber para que no te roben la pensión*. Espasa.

Competencias

Na Memoria do Título de Grao en Traballo Social sinálase que esta materia contribúe a acadar as seguintes competencias, vinculadas cos obxectivos propostos para a titulación:

Competencias xenéricas:

.-Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

Competencias específicas:

.- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión:
-Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Competencias transversais:

.- Capacidade de análise e síntese.
.- Capacidade de comunicación oral e escrita.
.- Capacidade de razoamento crítico.
.- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
.- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, titorías en grupo reducido e o traballo persoal.

As sesións de aula nas aulas expositivas teñen como finalidade a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado o aprendizaxe autónomo.

A docencia interactiva, de 18 horas distribuídas no cuadrimestre, pretende que o alumnado, individualmente ou en grupo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

No último período do cuadrimestre realizaránse sesións de titorías en grupos reducidos nos que se desenvolverán actividades orientadas á realización do exame final.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

Haberá un exame final tipo test, correspondente ás convocatorias oficiais (tanto para a primeira como para a segunda oportunidade), que é necesario superar para aprobar a materia.

O exame final liberará o 70% da nota final.

O 30% restante da nota final se corresponderá coa avaliación continua.

Na Guía da Materia, que se entrega ao comezo das aulas, especificase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa da avaliación continua.

No caso de non asistir ás aulas nas que se realizan tarefas puntuábeis, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados polo profesor. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto co profesor para o encargo da tarefa compensatoria, no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable. Ao efecto, unha vez publicada o acta na que conste a xustificación da/s falta/s de asistencia, o alumnado ten un prazo de 5 días hábiles, para solicitar ao profesor a tarefa para compensar a puntuación correspondiente.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua pódese conservar para cursos posteriores, non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sea incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/l alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido ao profesor da materia (bascuas@euts.es).

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia ás aulas nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás aulas y que teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios ou traballos que deberá entregar por escrito, despois de acordalo co profesor nunha titoría.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto co profesor, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior a cinco días hábiles dende a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

“Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións”.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal do alumnado estímase en 99 horas distribuídas como segue:

.-Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

.-Exercicios: 15 horas.

.-Lectura de textos: 15 horas.

.-Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas.

.-Preparación de exposicións orais: 4 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

Non hai recomendacións específicas, para alén do contacto periódico co profesor e a participación nas aulas interactivas.

Observacións

Grao en Traballo Social

Investigación e Diagnose en Traballo Social

2024/2025

DOCENTE:

Teresa Facal Fondo (Coordinadora)

Leidi Viviana Moreno Parra

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

- Ser capaz de aplicar os diferentes modelos de investigación, diagnóstico e avaliación en Traballo Social ao longo das diversas fases.
- Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, avaliación e práctica do Traballo Social.
- Ser capaz de utilizar os métodos e técnicas para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, de grupos e comunidades, incorporando no proceso a participación de persoas ou grupos interesados.
- Ser capaz de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.
- Saber aplicar o coñecemento sobre boas prácticas en Traballo Social.
- Ser capaz de aplicar os modelos e métodos de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.
- Ser capaz de interpretar datos sobre necesidades e problemas sociais, e sobre os resultados do Traballo Social, desde unha perspectiva non androcéntrica nin etnocéntrica.

Contido

- I.- Natureza e finalidade do estudo/investigación na intervención desde o Traballo Social. Secuencia do proceso.
- II.- Avaliación de necesidades: perspectivas teórico-metodolóxicas.
- III.- Construción e análise de indicadores de necesidade.
- IV.- Diagnóstico: natureza, finalidade e elementos constitutivos. Diferentes enfoques.
- V.- Toma de decisións: proceso e técnicas.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Aguilar, M. J. e Ander Egg, E. (1995). *Diagnóstico Social. Conceptos y Metodología*. Lumen.

Aguilar, M. J. (2013). *Trabajo Social. Concepto y metodología*. Paraninfo.

Callejo, J. e Viedma, A. (2006). *Proyectos y estrategias de*

Investigación Social. La perspectiva de la intervención. McGraw-Hill.

Callejo, J. (Coord.). (2009). *Introducción a las técnicas de investigación social.* Editorial Universitaria Ramón Areces.

Caparros, N. e Raya, E. (Coords.). (2015). *Métodos y técnicas de investigación en Trabajo Social.* Grupo5.

Escalada, M., Fernández, S., Fuentes, M.P., Koumrouyan, E., Martinelli, L. e Travi, B. (2001). *El Diagnóstico Social. Proceso de conocimiento e intervención profesional.* Espacio Editorial.

Facal, T. (2015). *Guía para elaborar un proyecto de investigación social.* Paraninfo.

Sarasola, J.L. (Coord.). (2016). *Investigación, Diagnóstico y Evaluación en Trabajo Social.* Universidad Pablo Olavide.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Ander Egg, E. (1987). *Investigación y Diagnóstico para el Trabajo Social.* Humanitas.

Colom, D. (2012). *El diagnóstico social sanitario.* Editorial OUC.

García Herrero, G.A. (2008). Reflexiones y utilidades sobre el diagnóstico social y la programación de la intervención social. Ecos de Mary Richmond. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 83, 9-38.

García-Longoria, M.P. e Esteban, R.M. (2016). *Análisis y diagnóstico en Trabajo Social.* Tirant Lo Blanch.

Martín Muñoz, M. (2003). *Manual de indicadores para el diagnóstico social.*

https://www.cgtrabajosocial.es/files/51786ad45be4d/Manual_de_indicador

Ovejas, C. (2008). Herramienta de diagnóstico e intervención social. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 83, 47-68.

Perelló, S. (2009). *Metodología de la investigación social.* Dykinson.

Pérez Cardoso, M., Penedo, A., Vaiño, N. e Vicente, E. (2000). *Valoración por obxectivos e potencialidades en Traballo Social.* Xunta de Galicia.

Rodríguez Gómez, G., Gil Flores, J. e García Jiménez, E.

(1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Ediciones Aljibe.

Rozas, M. (1998). *Una perspectiva teórica metodológica de la intervención en Trabajo Social*. Espacio Editorial.

Scaran, M. T. e Genisans, N. (1986). *El Diagnóstico Social*. Humanitas.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grado en Traballo Social indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional, e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

-Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que inclúan unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica, ou ética.

- Desenvolver as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía.

Competencias específicas:

- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de razoamento crítico

- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de creatividade
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia de clases expositivas, interactivas, tutoría en grupo reducido e o traballo persoal.

Preténdese que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha avaliación continua e a superación de exames escritos.

Realizaranse probas escritas eliminatorias da parte de investigación e da parte de diagnóstico.

A avaliación mediante exames ten un peso do 65% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 35%.

É necesario acadar a calificación mínima de Apto nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua.

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 3,5 ptos.

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases especifícase o contido e a puntuación correspondente a cada tarefa práctica e pola asistencia ás clases.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados polas profesoras. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o alumnado ten que poñerse en contacto coas profesoras nun prazo non superior a 5 días hábiles para o encargo da tarefa compensatoria no caso de

que proceda a realización dunha actividade puntuable.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua poderase conservar en cursos posteriores non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sexa incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/a alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido ás profesoras.

SISTEMA DE CONTROL DE ASITENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito (ver tarefas por dispensa de asistencia na web da materia).

O alumnado que ten concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto coas profesoras, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior á 5 días hábiles desde a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposición: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Recomendacións previas: Ter superadas as asignaturas de Fundamentos de Traballo Social e Socioloxía Xeral.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese.

Observacións

Respecto á bibliografía recoméndase tamén consultar a que se presenta na Guía da materia, posto que é mais completa que a que se inclúe neste programa pola limitación de espazo.

Grao en Traballo Social

Política Social e Traballo Social

2024/2025

DOCENTE: Mª Jesús Castro Neo

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 6

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 99

Horas de Titorías: 3

Clase Expositiva: 24

Clase Interactiva: 24

Total: 150

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Segundo semestre

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

.-Ser capaz de valorar as consecuencias e implicacións que diferentes orientacións en política social teñen para o Traballo Social, así como as achegas do Traballo Social ao deseño, desenvolvemento e avaliación das políticas sociais.

.-Ser capaz de analizar a natureza dos mecanismos que vehiculan as políticas sociais e as consecuencias de cada un deles en termos de resultados e efectos sobre a desigualdade.

.-Ser capaz de distinguir e recoñecer a articulación de mercado, familia, sociedade civil e estado nas sociedades de benestar e as súas implicacións para o deseño e resultados das políticas.

.-Saber identificar as principais tendencias actuais en materia de política social.

.-Coñecer, comprender e ser capaz de avaliar a articulación territorial e sistémica das políticas de benestar social e os resultados en termos de deseño, implantación e avaliación destas.

Contido

I.- Política Social, Estado de Benestar e Traballo Social
.Fundamentos ideolóxicos da política social.

II.- Relacións entre Política Social e Taballo Social. Achegas do Traballo Social ao deseño, desenvolvemento e avaliación das políticas sociais.

III.- Mecanismos para a aplicación das políticas sociais: resultados e efectos sobre a desigualdade e a exclusión social.

IV.- Políticas Sociais sectoriais en España: sanidade pública, protección social e emprego, vivenda, educación, pensións públicas, e servizos sociais.

V.- A articulación territorial das políticas de Benestar Social.

VI.- O gasto en protección social.

VII.- Tendencias actuais en materia de política social.

Bibliografía básica e complementaria

Alonso-Olea,B.(2020). *Derecho de la protección social*. Civitas.

Alemán, C. e Garces ,J.(Coord.). (1996). *Administración Social: servicios de bienestar social*. Siglo XXI.

Alemán C. e Garces ,J.(Coord.).(1998).*Política Social* . McGraw-Hill.

Alonso-Olea,B. e Medina,S. (2014). *Derecho de los servicios publicos sociales*. Civitas.

Alonso Seco,JM.(2019). *La política social como realización de derechos sociales*. Tirant lo Blanch.

Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en trabajo Social y Asistentes Sociales. (1986). *4 Siglos de acción social de la beneficencia al bienestar social*. Autor.

Fernández García, T. e Alemán , C. (Coord.). (2003).

Introducción al trabajo social. Alianza Editorial.

Fernández García, T. e Garcés , J. (Coord.). (1999). *Crítica y futuro del Estado de Bienestar.* Tirant lo Blanch.

Fernández García, T e De la Fuente, Y. (Coord.).(2009). *Política Social y Trabajo Social.* Alianza Editorial.

Garces , J.(Coord.). (1996). *Sistema político y administrativo de los servicios sociales.* Tirant lo Blanch.

Gutierrez Resa, A. e Garcés ,J. (Coord.). (1999). *Los servicios sociales en las Comunidades y Ciudades Autónomas.* Tirant lo Blanch.

Molina,J.(2023).*Teoría de la Política Social : La política social como actividad estatal y categoría de la interpretación histórica.*Aranzadi.

Navarro,V.(Coord.). (2004). *El Estado de Bienestar en España.* Tecnos.

Pino del, E. e Rubio, M.J. (Eds.). (2013). *Políticas sociales en perspectiva comparada.* Tecnos.

Torres López,J.(2019). *La renta básica.* Deusto.

Competencias

Na Memoria do Título de Grao en Traballo Social sinálase que esta materia contribúe a acadar as seguintes competencias, para lograr os obxectivos propostos para a titulación:

Competencias xenéricas:

.- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do

coñecemento neste campo.

Competencias específicas:

- .- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión:
  - Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.
  - .-Ter capacidade para administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización.
  - Adquirir facultades para contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade.
  - Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.
- .- Ter capacidade para integrar os principios e normas do Código Deontolóxico de Traballo Social e demostrar competencia no exercicio do mesmo.
- Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que as implementan.

Competencias transversais:

- .- Capacidade de análise e síntese.
- .- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- .- Capacidade de razoamento crítico.
- .- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- .- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combinará a docencia expositiva, interactiva e titoría en grupo reducido co traballo do alumnado fóra da aula, promovendo a aprendizaxe autónoma. Preténdese que o alumnado participe activamente na construción do coñecemento a través do manexo da bibliografía e da resolución de casos aos que deberá aplicar destrezas de observación, análise e interpretación da información.

Como aula virtual, para o desenvolvemento da docencia

emprégase a web propia do centro, na que cada materia ten o seu espazo propio, ao que o alumnado accede con chave. A docencia expositiva e interactiva e a titoría en grupo reducido é presencial. O seguimento realízase a través da programación das entregas e listaxes de participación. A través das Titorías se orienta e asesora sobre as actividades e tarefas propostas ao alumnado. Así mesmo resolveranse dúbidas que se lle poidan presentar ao alumnado no seu proceso de aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A valoración da aprendizaxe enténdese como un proceso a través do que se comproba o nivel do logro en relación aos obxectivos sinalados. Toda valoración a realizar responde a unha parte do contido do programa da materia.

A avaliación da materia farase mediante unha avaliación continua e a realización dun exame final.

O exame final oficial terá un valor do 70% sobre a cualificación global, e será necesario alcanzar unha puntuación mínima de 4 para poder sumar a puntuación obtida na avaliación continua. A avaliación continua terá un valor do 30%, e realizarase sobre actividades do alumnado elaboradas a nivel individual ou grupal .

Na Guía da Materia que se aportará ao comezo das clases, especificase o contido e a puntuación correspondente ás distintas actividades da avaliación continua.

No contido da avaliación continua puntuaranse tarefas prácticas que se poidan realizar nas clases expositivas e nas clases interactivas, así como fóra das aulas. Na guía de materias que se entrega ao comezo das clases, se sinalarán as tarefas prácticas que se poidan realizar nas clases expositivas e interactivas, así como fóra das aulas, especificase o desenvolvemento das ensinanzas e as indicacións relativas ás tarefas de avaliación continua así como a puntuación de cada unha delas.

O control da participación na avaliación continua pode realizarse mediante a entrega dos exercicios, tarefas prácticas ou tamén mediante rexistro de asistencia a clase. As actividades realizadas na aula non son recuperables fora das sesións docentes establecidas, agás que a non asistencia estea xustificada dentro dos supostos legais establecidos no centro.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua

poderase conservar no curso posterior, máis se algunhas destas actividades fose eliminada e/ou sexa incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Enviárase correo electrónico a mariajesus.castro@usc.es solicitando que se conserve a avaliación continua do curso anterior.

A USC é unha universidade presencial, e o alumnado ten deber de asistir regularmente ás actividades lectivas programadas.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo Centro. O prazo e as causas polas que se pode xustificar a non asistencia a clase son as establecidas na Regulación que para tal efecto aprobou a USC e as normas propias do Centro.

No caso de non asistir ás clases presenciais nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación de faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora, dentro dos cinco días seguintes á publicación de resolución de faltas, para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

Na situacións previstas que imposibilitan manter a dinámica da avaliación continua presencial o alumnado poderá solicitar a dispensa de asistencia, polo procedemento establecido polo Centro e nos prazos fixados. Nestas situacións realizaranse as actividades que oportunamente se fixen co correspondente sistema de avaliación.

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS :Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na *Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións*.

Tempo de estudo e traballo persoal

O tempo de estudo e traballo persoal do alumnado estímase en 99 horas distribuídas como segue:

.-Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

.-Exercicios: 15 horas

.-Lectura de textos: 15 horas

.-Elaboración de traballos, visualización de material: 15 horas

.-Preparación de exposicións orais: 4 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da asignatura necesario para orientar a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases interactivas é fundamental para a integración do coñecemento teórico e práctico, e para posicionar ao alumno/a en contextos profesionais.

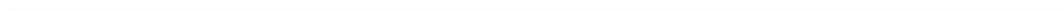
Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada da docencia para aclarar e orientar sobre bibliografía necesaria para afondar en aspectos de maior interese para o/a alumno/a.

A asignatura pertence á "Materia: Políticas Sociais e Traballo Social" dentro do "Módulo: O contexto Institucional do Traballo Social".

Recoméndase ter cursadas as asignaturas "Historia dos Sistemas de Benestar Social" e "Fundamentos de Política Social".

Observacións

Grao en Traballo Social

Traballo Fin de Grao

2024/2025

DOCENTES: Xoán Carlos Bascuas Jardón; Diana M. Escobar Arias; Teresa Facal Fondo (Coordinadora); Leidi V. Moreno Parra; Evelia Murcia Álvarez; Ana Isabel Souto Gómez; Xiana Vilas Castro

---

Información

Créditos ECTS

Créditos ECTS: 8

Horas ECTS Criterios/Memorias

Traballo do Alumno/a ECTS: 180

Horas de Titorías: 20

Total: 200

Linguas de uso

Castelán, Galego

Tipo:

Traballo Fin de Grao RD 1393/2007 - 822/2021

Departamentos:

[Campus Norte](#)

Áreas:

Escola Universitaria de Traballo Social

Centro

[Escola Universitaria de Traballo Social](#)

Convocatoria:

Traballos Fin de Grao e Máster

Docencia:

Con docencia

Matrícula:

Matriculable

Programa

Obxectivos da materia

Obxectivos da materia

- Ser capaz de elaborar e redactar informes de investigación aplicada ao Traballo Social e traballos académicos e profesionais empregando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación.
- Ser capaz de avaliar situacións persoais e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais.
- Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social e planificar de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.
- Ser capaz de programar o propio traballo asignando prioridades e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.
- Ser capaz de autoavaliarse no desenvolvemento da práctica e identificar os seus propios límites e carencias profesionais, asumir a responsabilidade da adquisición continuada de coñecementos e destrezas.
- Ser capaz de empregar axeitadamente a supervisión e sistematizar a práctica.
- Ser capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan.
- Ser capaz de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotiá como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.
- Ser capaz de sintetizar información e liñas de razoamento, e soste un argumento detallado ao longo do tempo
- Ser capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, facendo uso da terminoloxía propia da profesión de xeito estruturado e axeitado á audiencia para a que teñen sido preparadas.
- Ser capaz de xestionar dilemas e problemas éticos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

Contido

Elaboración dun informe académico. Exposición e defensa pública. Emprego de fontes de información primarias e secundarias. Rexistro da información e documentación empregada. Supervisión e sistematización da información. O informe fin de grado poderá versar sobre: o desenvolvemento e contido do Practicum; un contido relacionado con algunha temática ou colectivo no ámbito social, dende algunha das perspectivas das ciencias sociais.

Bibliografía básica e complementaria

- Barrera, E. y Sarasola. J. L. (Coords.). (2020). *Investigaciones desde el Trabajo Social*. Editorial Aranzadi.
- Facal, T. (2023). *Manual para o traballo de fin de grao en Traballo Social. Guía docente da materia*. [Documento inédito]. Escuela Universitaria de Traballo Social da Santiago de Compostela.
- Callejo, J. (Coord.). (2009). *Introducción a las técnicas de Investigación Social*. Ramón Areces.
- Caparrós, N. e Raya, E. (Coords.). (2015). *Métodos y técnicas de investigación en Trabajo Social*. Grupo 5.
- Cea D'Ancona, M. A. (1996). *Metodología cuantitativa: Estrategias y técnicas de investigación social*. Síntesis.
- Cubo, S., Martín, B. e Ramos, J. L. (2011). *Métodos de investigación y análisis de datos en ciencias sociales y de la salud*. Pirámide.
- Facal, T. (2015). *Guía para elaborar un proyecto de investigación social*. Paraninfo.
- Mora, A. (2020). *Conocer para transformar: Métodos y técnicas de investigación en Trabajo Social*. Tirant lo Blanch.
- Rubio, M. J. e Varas, J. (1997). *El análisis de la realidad en la intervención social: Métodos y técnicas de investigación*. CCS.
- Sierra Bravo, R. (1985). *Técnicas de investigación social: Teoría y Ejercicios*. Paraninfo.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grado en Traballo Social indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ó Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se

sustenta nas publicacións máis avanzadas e abrangue algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento en este campo.

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

- Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes, facer valoracións e diagnósticos sociais, no ámbito da intervención social, que abranguen unha reflexión sobre temas actuais de índole social, científica ou ética.

- Ser capaces de transmitir información, ideas, problemas e solucións sobre cuestións relativas ó Traballo Social a un público tanto especializado como non especializado.

- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social con un alto grado de autonomía.

Competencias específicas:

- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

- Saber administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigas profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo.

- Investigar, analizar, avaliar e empregar o coñecemento actual das boas prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo.

- Saber traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional empregando a asertividade profesional para xustificar as propias decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e empregando a supervisión como medio de responder ás necesidades de desenvolvemento profesional.

- Coñecer e aplicar as boas prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que

as implementan.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de organización e planificación
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de creatividade
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a titorización e o traballo persoal do/a alumno/a. Preténdese que o alumno/a desenvolva as habilidades necesarias para plantexar, desenvolver e expoñer-defender un traballo sistemático nalgunha das modalidades de TFG establecidas no Regulamento.

O profesorado titor orientará e realizará o seguimento do alumnado no desenvolvemento das titorías, dentro dos prazos contemplados na guía docente.

O seguimento realizarase a través da programación das entregas dos contidos do traballo, previamente programadas na guía docente para cada unha das titorías.

Como aula virtual, empréase a web propia do centro, na que o TFG ten o seu espazo propio, ao cal o alumnado accede con chave. Poden empregarse tamén, outras ferramentas da aula virtual da USC.

Sistema de avaliación

A avaliación será continua ao longo do desenvolvemento do Traballo de Fin de Grao e teranse en conta os seguintes aspectos:

- Asistencia ás sesións de titorías que se establezan.
- Elaboración e presentación do Traballo de Fin de Grao.
- Defensa do Traballo de Fin de Grao.

A elaboración e presentación do traballo ten un peso específico do 75% na cualificación global e a defensa un 25%.

Na Guía docente, que se inclúe, no Manual que se facilita ao alumnado, especifícase a forma en que se realizará o seguimento, e o contido do traballo que o alumnado debe presentar en cada unha das titorías.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

PLAXIO E USO INDEBIDO DAS TECNOLOXÍAS

Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recollido na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de calificacións

---

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumno/a:

Tarefas de documentación: 61 horas

Elaboración do informe: 130 horas

Total: 191 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Ter cursadas todas as asignaturas obrigatorias e aquelas optativas que teñan relación directa coa temática sobre a que verse o Traballo de Fin de Grado.

Observacións

Para matricularse do Traballo de Fin de Grado é requisito indispensable ter superado 150 créditos básicos e obrigatorios, entre eles todos os da primeira metade da titulación. Para a presentación e defensa pública dos TFG será requisito necesario ter superados todos os demais créditos do grado.
